

Et møte med en mineralkjenner

Av Joackim Stoll

Redaksjonen har lenge syslet med tanker om å lage en liten serie portretter av kjente nålevende amatørgeologer og mineralsamlere. Denne artikkelen angir starten på denne serien, og hva var vel mer naturlig enn å åpne med Stein Glad — en kjent og kjær skikkelse i vårt farge-rike miljø

Glad er en meget kunnskapsrik mineral-samler og en ekspert i å identifisere de mest usannsynlige mineraler — og de mest usynlige. Han er med sin vennlige og like-tille og lett distré framtoning et verdifullt innslag i amatørgeologmiljøet her til lands. Stein Glad er til daglig disponent i et mindre Oslofirma. Den tid han forøvrig har til rådighet benytter han, som han selv sier; "i felten". Han har to ekteskap bak seg. Dette preger i liten grad Glad — ihvertfall ikke i felten.

Noen vil ha det til at Stein Glad er Stein Gal, eller litt forsiktigere, steingal. Dette bekymrer heller ikke Glad — spesielt ikke i felten. Og dette med hans to koner som forlot ham? Dersom noen forsiktig kommer inn på at hans kjære hobby skulle ha noe med den saken å gjøre, så føyer han det elskverdig bort med et, nåja — gift deg eller la det være, du angrer uansett.

En mineralsamler in situ

Vi fikk omsider fatt på Glad over telefonen mellom to mineralturer. Da vi foreslo et intervju til vårt magasin ble han opprømt og glad. Kunne vi komme hjem til ham for dette intervjuet spurte vi. Glad måtte desverre avsted på en tur akkurat da og de neste ukene, men ville det ikke være en ide å foreta intervjuet i felten? Dette ble vi enige om, og avtalte å møte Glad dagen etter utenfor Kontaktstollen ved de kjente Konnerudgruvene. Vi (jeg og fotografen) møtte opp til avtalt tid. Der var Glad i full sving

på tipphaugen. Tross sin alder er Glad i meget god form. Han er hva vi kan kalle kraftig. Som en sumobryter gikk han løs på store steinblokker og veltet dem til siden for å se hva undersiden skjulte. Jeg antar at all steinlempingen må ha gitt ham god trening. Han kan ikke være mer en 1,60 høy og like bred. Store steiner hives til siden som om de skulle være lecablokker. Glad får øye på oss og klatrer prustende opp av røysa. Ivrig gestikulerende legger han ut om siste funn. Ved kontaktstollens munning har han funnet et mineral som er første funn for Norge. Det er det ytterst sjeldne kuriumitt — bare funnet på dette stedet, og bare, som nå, i juni måned. Glad tørket seg over pannen med en arrete og diger neve og forklarte merkverdigheten. Minerallet som ikke er funnet i større krystaller enn 0,12 mm, dannes utelukkende mellom temperaturen 24,3 og 24,7 grader celsius, under 772,3 millibar trykk. Han hadde funnet en krystall av dette minerallet nå, eller rettere han trodde han har funnet en. Glad ventet på at de rette betingelsene skulle komme, og da aktet han ikke å gå glipp av begivenheten. "Om det så skal koste meg ekteskapet!" utbrøt Glad opprømt og glemte et øyeblikk at han ikke lenger var gift.

Glad er en av de mest kunnskapsrike mineralsamlere vi har her i landet. Han kan navnet på alle kjente mineraler, og vi hadde nær sagt, noen til. Han har til og med fått et mineral oppkalt etter seg, steingladitt, et

manganhydroksyl. Et mineral han fant på tippaugen i en av de mest bortgjemte gruve-
vene i Klodeberfeltet ved Arendal. Han (i
bokstavlig forstand) snublet over dette
mineralet sommeren 1965 da han i to-tiden
på natten var på vei hjem til bilen. I fallet
mistet han brillene og det var i søkingen
etter disse at han fant mineralet. Han for-
teller selv: "Jeg hadde akkurat funnet bril-
lene da lyset og blikket falt på en stein jeg
syntes så mistenkelig ut. Jeg tok med meg
steinen hjem uten å tenke noe mer over
saken. Femten år seinere kom jeg til å hus-
ke denne hendelsen og fant steinen fram
igjen. Nå ble den grundig undersøkt. Rønt-
genundersøkelsen viste at det var et nytt
mineral. Konservator Raade og jeg danset
på labben. Etter at den første opphisselsen
hadde lagt seg satte vi oss ned og forsøkte
å finne et navn til barnet. Det ble som alle
nå vet steingladitt." Steingladitt krystallise-
rer i det heksagonale system, kan Glad
videre fortelle. "Krystallen — det er tross
ivrig leting, bare funnet en, er påfallende
fri for riss og tvillinglameller selv om
mineralet er krystalisert etter albittloven.
Farven er sjokkrosa og krystallen er rela-
tivt gjennomskinnelig. Formelen er som en
kan tenke seg, $Mn(OH_2)Zn(A1)_3Si_3WS_2$.
Hardheten er 3 langs lengdeaksen og 7,5
langs tverraksen. Mineralet har relativt god
lysbrytning. Og denne ene krystallen er en
pseudomorfose etter en mangannodul" noe
Glad ikke trodde var mulig (ikke vi heller).
Mineralet er forøvrig primært. At Glad på
denne måten har satt spor etter seg i mine-
ralogien er han med rette meget stolt av.

Finnmark

Vi spør Glad om han kan fortelle oss en av
de mange historier fra hans liv som mine-
ralsamler. Og Glad, som er et oppkomme
av gode historier, forteller om den gangen
han var på ferie i NordNorge sammen med
sin siste kone. Glad har så lenge han hus-
ker hatt en spesiell forkjærlighet for sye-
nittpegmatitter og Langesundsområdet. (I
det gamle Nags-nytt skrev K. Eldjarn en
gang en utmerket artikkel om Langesunds-

området der han antyder et meget begren-
set og fornemt selskap av kjennere av dette
området. Vi går ut fra som sikkert at
Eldjarn bl.a. siktet til Glad i denne forbin-
delse). Finnmarkkysten er geologisk
beslektet med Langesundsområdet. Den er
imidlertid noe mer jomfruelig og derfor
mer spennende. Glad hadde omsider greid
å overtale sin kone til å ta denne turen.
Han argumenterte bl.a. med at de kunne
besøke noen av hennes tallrike slektninger
i Alta. "Det ble, legger Glad jovialt til, et
vilt ritt mellom forskjellige forekomster i
Sørøy, Stjernøy og Seilandsprovinser.
Glad husker ikke nøyaktig, men tror de
traff en fetter av hans kones bror på ferje-
kaia ved Korsnes. Glad leide en båt av
noen lokale fiskere. En liten åpen båt med
påhengsmotor som hans kone nok syntes
virket liten og skrøpelig mot elementene
der ute. På dette punktet i historien kom
fotografen til å spørre hvordan han fikk sin
kone med på den båtturen. "Ørn!" svarte
Glad, "ørn", og forklarte nærmere: Han
hadde antatt at hans kone var interessert i
fugler, og etter en opphetet diskusjon der
Glad garanterte for værgudenes mildhet og
fuglelivets storslagenhet, lot hun seg mot-
strebende overtale. Glad hadde kommet i
hug at hun en gang hadde gått til innkjøp
av en kanarifugl. Denne døde imidlertid av
sult en gang hans kone var på besøk hos
noen slektninger i Kragerø og Glad var på
lengere mineraltur ved Gjerdingen. Der
traff han forøvrig K. Eldjarn. Eldjarn had-
de etter det Glad fikk erfare ligget og ruget
i to dager over et druserom på 1x2 cm, i
håp om å få ut alt ubeskadiget og "på
matriks". "Disse mineralsamlerne er slik",
opplyste Glad oss. Tilbake til Finnmark:
"Vi kom over Vargsundet fra Storekorsne-
set og kjørte inn Store Kufjorden. Halveis
inne i fjorden kjørte vi inn i et fiskegarn.
To dager gikk med til å forklare fiskerne
på Seiland at vi ikke var interessert i fisken
deres. Vi (jeg) var ute etter mineraler. Da
de fikk høre at vi (jeg) var mineraljegere
og ikke tjuvfiskere gikk det greit å betale

skaden og komme seg videre. Før vi forlot Altneset, stedet disse fiskerene holdt til, fortalte de at en annen mineraljeger lå i teltleir inne i fjorden. De kalte ham bare "vikingen". Vi dro videre innover fjorden og forbi "vikingens" teltleir. Da vi gikk i land sto denne "vikingen" og ventet på oss — med korslagte armer. Min forbauselse var ikke stor da jeg så hvem det var; A. Korneliussen. Jeg hadde tross alt møtt mannen på en rekke forekomster tidligere. Ikke så sjeldent vifter A.K. med mutingspapirer over området og ville ha meg unna. De først minuttene var alltid heftige, men jeg hadde lært mannen å kjenne så etter å ha vært gjenstand for en times utskjelling, visste jeg at jeg kunne begynne å ta prøver. Ved flere anledninger hadde jeg etter denne obligatoriske timen fått fri adgang (og av og til gode mineralprøver av A.K. på kjøpet). Han er en meget raus mann. Men hva ville skje nå! En times akkordering fant sted, der A.K. (fortsett) med korslagte armer på sin side hevdet sine rettigheter, og fortalte hva som ville hende meg om jeg ikke respekterte disse rettighetene, og jeg på min side forsikret at jeg ikke ville gå på hans forekomst dersom han ikke ønsket det. Dersom jeg fikk adgang ville det bare være snakk om noen ubetydelige prøver. Den noe overraskende enden på disputten kom da urkraften omfavnet meg, gav meg mutingspapirene og dro. Et helikopter kom til avtalt tid, og i det Korneliussen forsvant over fjellene i øst tenkte jeg: "En likanes kar denne Korneliussen". Etter to uker med teltliv i regn og storm

var sekken full og vårt par vendte nesa hjem. Vel tilbake i Oslo tok hans andre kone ut separasjon.

Etter denne historien, hvor vi har forstått at Glad på tross av sin lett naive framtoning også er litt av en menneskekjerner, begynte vi å ane en begynnende rastløshet. Det hadde begynt å komme flere mineralsamlere på tipphaugene rundt oss. En gruppe middelaldrene menn og kvinner sto på toppen av en tipphaug og snakket om alt det fine en kunne finne på stedet. Glad mumlet tankespredt noe om at dette minnet ham om "den gangen" på Minnesund, da han traff sin første kone. Vi spurte og fikk historien. Han glemmer aldri sitt første møte med sin første kone. Det var på Minnesund. Han trodde han var aleine, men en geologiforening fra Oslo hadde inntatt arenaen. De svermet over området der han lette etter forskjellige krystallformer av gips i stollåpningene. Han var på alle fire. Hun også. Plutselig blir han vår personen like ved. Begge ser opp. Blikk møtes. I forfjamselsen tar hun opp en stein og spør: "Er dette en diamant?" Hennes begynnerusikkerhet gikk rett til hjertet. Etter å ha krøpet sammen en tid spurte Glad om hun hadde lyst til å se på mineralsamlingen hans. Det hadde hun. Seinere giftet de seg. Giftingen inneholdt en liten slepen smaragd. Glad sukket og sa, litt skyldbevisst, men kryptisk: "Smaragder varer heller ikke evig". Og til slutt, i et ironisk og lettere patetisk forsøk på å distansere seg: "En kvinne er kun en kvinne, en mineralprøve kan du betrakte under mikroskopet".

STEINHAUGEN

Mineral Galleri - Rock Shop

Storgt. 15, 1500 Moss – Tlf. (09) 25 19 63